

Statped

ÅRSRAPPORT 2013

IKKE ENIG MED STATPED I ALT
Side 4

STATPED ER PÅ VEI TIL
Å BLI TYDELIG, SYNLIG OG
FORUTSIGBAR
Side 16

SÅ LANGT HAR
STATPED INNFRIDD
Side 22

TIDLIG INNSATS GIR MER
ENN EN GOD START
Side 44

4

10

24

44

Ikke enig med Statped i alt	4	Læringsressurser og teknologiutvikling	32
Hvordan skaper vi et inkluderende læringsmiljø og god samhandling mellom hørselshemmede og hørende barn og voksne?	10	Regiondirektørene	33
Statped er på vei til å bli tydelig, synlig og forutsigbar	16	Strakstjenesten ved hørselstap. Tidlig innsats gir mer enn en god start	44
Så langt har Statped innfridd	22	Noen hendelser fra 2013	50
Statpedes fagområder og tjenester	24	Statistikk	52

Vi er på vei!

2013 er vårt første år som nasjonal etat. Det markerer vi med denne magasinutgaven av årsrapporten som du nå holder i hånda. Året har vært svært begivenhetsrikt og har vært sterkt preget av omfattende og krevende prosesser i alle ledd av organisasjonen. I årsrapporten for dette første året har vi valgt å beskrive nye roller og funksjoner i Statped og presentere hvilke personer som innehar disse.

For å bidra til en best mulig endringsprosess har Statped lagt vekt på brede og involverende prosesser. Samarbeid på tvers av regionene, med ansattes organisasjoner og med brukerorganisasjonene, er stikkord i dette arbeidet. Her i årsrapporten møter du noen av dem: Sverre Fuglerud fra Blindeforbundet, to tillitsvalgte fra sentralt IDF og de fire regiondirektørene, blant annet.

At Statpedes ansatte utmerker seg med sin faglige styrke, er det ingen tvil om. I løpet av 2013 har flere medarbeidere tatt doktorgrad. I årsrapporten kan du lese om ett av arbeidene.

Å utvikle Statpedes fag- og tjenesteprofil har vært et stort løft i 2013. Kortversjonen kan du lese i denne årsrapporten.

For å vise bredden i arbeidet vårt har vi valgt å fortelle om strakstjenesten ved hørselstap, og om en familie som har hatt verdifull hjelp av den. Tidlig innsats gir mer enn en god start!

Statpedes omstillingsperiode strekker seg ut 2016. Det betyr at 2013 er første av til sammen fire år. Å få arbeide i et fireårsperspektiv med store og omfattende endringsprosesser gir helt unike muligheter. Vi kan arbeide langsiktig med store parallelle prosesser, og vi kan justere kursen etter hvert som vi gjør erfaringer. Det bidrar til å gjøre Statped og våre tjenester bedre.

Tone Mørk, direktør

Ikke enig med Statped i alt

Sverre Fuglerud (50) jobber med det interessepolitiske i Blindforbundet og møter i Nasjonalt brukerråd i Statped. I fritida liker han å gå tur med bikkja, en voksen hund som begynner å få problemer med synet. – Som herre, så hund, vet du, sier Sverre med et glimt i øyet.

– Brukermedvirkningsarbeidet i Statped fungerer godt nå. Det hadde en trang fødsel med alt for lite fokus på brukermedvirkning i forprosjektet. I interimorganisasjonen fikk brukermedvirkningen den plassen dette arbeidet må ha, sier Sverre Fuglerud. Han mistet synet da han var sju år gammel.

I Nasjonalt brukerråd møter om lag ti medlemmer fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner og Unge funksjonshemmede. Fuglerud fremhever det gode samarbeidet organisasjonene imellom.

For små rammer

– Vi får den informasjonen vi ber om, og blir lyttet til. På brukersiden er vi ikke enige med Statped i alt, men vi

har et konstruktivt samarbeid. Organisasjonene er ganske samstemte. Det er lett å tro at vi er mer konkurrenter enn partnere, for når én gruppe får mer ressurser, fører det til at andre får mindre. Men vi er alle opptatt av at brukerne skal få så gode tilbud som mulig ut fra sine behov. Den store bekymringen er at de totale rammene til Statped er for små, sier Fuglerud.

Han viser til at det i 2013 var en betydelig nedgang i fagstillinger som følge av at stillingene til folk som sluttet, i liten grad ble besatt. – Det er dramatisk for lavfrekvente grupper, for eksempel barn med alvorlig nedsatt syn eller blindhet, som har stort behov for oppfølging fra Statped. PP-tjenesten har fint lite kompetanse på området, så noen ganger opplever vi PP-tjenesten mer som fiende enn som venn, dessverre. Når PP-tjenesten går inn i en sak som de ikke har kunnskap om og dermed ikke har forutsetninger for å vurdere, forsinkes bare prosessen. Ungene lider, og foreldre fortviler. Å bygge opp kompetanse i PP-tjenesten om lavfrekvente grupper er etter mitt syn ikke hensiktsmessig da de sannsynligvis aldri vil komme til å ha en blind elev. En barnehage eller skole vil oppleve et barn med alvorlig nedsatt syn eller blindhet hvert femtiende

år. Det vil være å bruke en masse ressurser til ingen nytte. Kompetanseoppbygging i PP-tjenesten om høyfrekvente grupper er helt på sin plass, for eksempel om tilrettelegging, meto-dikk og hjelpemidler ved dysleksi og lettere nedsatt hørsel.

Foreldre kan ta kontakt selv

Fuglerud mener det trengs mer oppfølging av barn med alvorlig nedsatt syn eller blindhet, og av andre lavfrekvente grupper, fra Statped. Og han vil at flere skal kunne gå inn den ene døra som fører til hjelp fra Statped. Han sikter til foreldre og forteller om en situasjon der et barn blir født blind, og

– Brukermedvirkning i det offentlige har de senere årene fått flere arenaer både på lokalt og sentralt nivå. Det er stort behov for medvirkning. Å bli tatt på alvor krever mer årvåkenhet fra vår side, sier Sverre Fuglerud.

« DET ER STORT BEHOV FOR MEDVIRKNING. »

– Å sette brukeren i sentrum betyr å strekke seg etter å tilfredsstille brukerens behov sånn at den som har nedsatt funksjonsevne, får de samme mulighetene som alle andre, sier Sverre Fuglerud.

« TIDLIG INNSATS OG RÅD OG HJELP FRA STATPED KAN VÆRE AVGJØRENDE. »

hvor kommunen ikke maktet å følge opp. – I dette tilfellet tok det to år før familien fikk hjelp. Det var krise i familien. Jeg mener foreldre må kunne ta direkte kontakt også når kommune eller PP-tjeneste ikke synes det er nødvendig med hjelp fra Statped. Noen ganger er det bare foreldre som forstår hjelpeomfanget, og at det ikke er tid å miste, sier han.

Muligheten for foreldrekontakt er blitt mye tydeligere i den nye fag- og tjenesteprofilen. Det er et godt eksempel på at brukererfaringene blir tatt hensyn til. I arbeidet med fag- og tjenesteprofilen utsatte direktøren den oppsatte tidsplanen for å gi organisasjonene tilstrekkelig tid til å behandle dem. Fuglerud sier han er veldig fornøyd med denne delen av prosessen.

Statped som vaktbikkje

Mannen har mye på hjertet. Han vil at Statped skal ta ombudsrollen og overvåke at brukerne får hjelp og god oppfølging lokalt. At Statped skal være et sted brukerne kan melde fra når det lokale hjelpeapparatet ikke fungerer, eller at prosesser rundt vurdering går tregt og handling uteblir. – Jeg ønsker et Statped som for eksempel sørger for at rektorer ikke kan avslå å sende lærere, foreldre og barn på skoleforberedende kurs ved alvorlig synsnedsettelse og blindhet.

Disse barna er avhengige av et godt og tilpasset opplæringstilbud. Noen få går det bra med nesten uansett, men de aller fleste er sårbare og avhengig av læreren og hjelpeapparatet rundt. Barna har en krevende hverdag og bruker masse energi både i lærings-situasjonen og til å fungere sosialt.

Tidlig innsats lønner seg for alle

– Jeg vil at behovene skal være styrende både i utformingen av tjenestene til Statped og hvor ressursene skal kanaliseres. Læreren er avhengig av bistand fra Statped for å velge de riktige løsningene, at læremidlene kommer til skolestart og til å få det sosiale rundt eleven til fungere. Det er bare Statped som kan dette!

– Se for deg en blind seksåring som sitter i huska i alle friminuttene. Hun føler seg sikkert trygg der hun sitter, det er velkjent og hun slipper å lete etter noen hun kanskje kjenner for å ha selskap. Men det er ensomt. Spørsmålet er om læreren ser dette, har kapasitet til å ta tak i situasjonen og får til en god sosial setting rundt henne. Tidlig innsats og råd og hjelp fra Statped kan være avgjørende. Bli eleven hengende etter fra start, er risikoen der for å droppe ut senere i skoleløpet. ■

Nasjonalt brukerråd

Brukerrådet er direkte knyttet til Statpeds direktør, som leder møtene, og som er ansvarlig for at rammene rundt brukerrådet er til stede.

Brukerrådet består av sju til ti medlemmer fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og Unge funksjonshemmede. Representantene oppnevnes for to år av gangen.

Brukerrådet møtes to til fire ganger i året.

Statpeds brukere er barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov. Foreldre defineres innenfor begrepet brukere.

Statped har brukermedvirkningsorganer både på nasjonalt og regionalt nivå. De regionale brukerrådene er knyttet til regiondirektørene.

Hvordan skaper vi et inkluderende læringsmiljø

og god samhandling

i barnehagene mellom hørselshemmede og hørende barn og voksne?

Gode vilkår for samhandling mellom hørselshemmede og hørende barn og voksne henger sammen med kunnskap om visuell tilrettelegging og kommunikasjon blant personalet i barnehagene. Hvordan barnehageansatte tolker og praktiserer fagområdet kommunikasjon, språk og tekst i «Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» er også avgjørende for å skape et inkluderende læringsmiljø.

Doktorander i Statped

Hvert år tar flere medarbeidere i Statped doktorgrad. I 2013 var Ann-Elise Kristoffersen i Statped sørøst en av dem som gjorde nettopp det. Litterasitetspraksiser i barnehager med hørselshemmede og hørende barn er tittelen på Kristoffersens doktoravhandling. Litterasitet er en norsk oversettelse av det engelske ordet literacy. I denne sammenhengen kan det forstås som lese-/skrivehendelser i et sosiokulturelt perspektiv som kan lede mot å utvikle vokabular og begreper.

Målet med doktorgradsarbeidet har vært å utvikle kunnskap om hvilke litterasitetshendelser som finner sted i barnehager med hørselshemmede og hørende barn, og hvilke inklusjons- og eksklusjonsforhold som kommer til syne når det gjelder hørselshemmede barns mulighet for deltagelse og samhandling.

Studiens problemstilling er: Hva kjennetegner vilkår for samhandling i litterasitetshendelser i barnehager med hørselshemmede og hørende barn? Jeg var særlig interessert i å se på praksis i bimodale, tospråklige barnehager, altså barnehager hvor både norsk tegnspråk og norsk tale og skriftspråk er i bruk. Studien er en kvalitativ observasjonsstudie med bruk av videokameraer og nedskrivning av feltnotater. Observasjonene er i hovedsak foretatt i lærerledede aktiviteter, slik som samlingsstund, formingsaktiviteter og måltider, og observasjonene ble foretatt over en tidsperiode på ett år. Styrere og pedagogiske ledere ble også intervjuet.

Utvalget besto av fem barnegrupper fra fem ulike barnehager i østlandsområdet. En av barnehagene ble valgt som fokusbarnehage, og det meste av datagrunnlaget for den senere analysen ble konstruert fra denne barne-

hagen. Barnehagen var en bimodal, tospråklig barnehage med lik fordeling av hørselshemmede og hørende barn i alderen fra to til fem. Blant de ansatte var det både hørende og døve fagpersoner.

BAKTEPPE

Barnehagen er en arena hvor et mangfold av barn skal lære å utvikle seg i samhandling med andre barn og voksne. Barnehagen skal være et tilbud til alle barn uavhengig av særlige forutsetninger, behov og kulturell tilhørighet. Hørselshemmede barn som tidligere fikk tilbud i egne barnehager for hørselshemmede, er i dag en del av dette mangfoldet i den vanlige barnehagen. Ny teknologi med cochleaimplantat for døve barn har ført til at flere foreldre nå velger den lokale barnehagen for sine barn enn tidligere.

I denne doktorgradsavhandlingen er det barnehagens litterasitetspraksiser og hørselshemmede barns møte med og utvikling av litterasitet som undersøkes. Litterasitet som tema er valgt fordi det er et fagområde som vektlegges spesielt i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver under fagområdet kommunikasjon, språk og tekst, og fordi det er et om-

Ann-Elise Kristoffersen er avdelingsleder for fagavdeling hørsel, Statped sørøst.

råde som er spesielt utfordrende for barnehage og skole i arbeidet med hørselshemmede barn.

Forskning internasjonalt og i Norge viser at hørselshemmede barn som gruppe ikke oppnår de samme ferdigheter i lesning og skriving som sine jevnaldrende. De hørselshemmede elevene har svakere begrepsforståelse og mindre ordforråd sammenlignet med de hørende elevene. Denne forskjellen viser seg spesielt rundt fjerde til femte klasse når tekst får større betydning. Flere forskere stiller spørsmål omkring hva som fører til denne forskjellen. Det er særlig spørsmål knyttet til institusjonell tilhørighet, pedagogisk program og valg av kommunikasjonsform for denne gruppen barn som har vært

undersøkt, uten at det har gitt noe utfyllende svar.

Denne studiens problemstilling og forskningsspørsmål er utarbeidet innen en sosiokulturell tradisjon hvor litterasitet sees på som en del av en sosial praksis. Kunnskap er noe som konstrueres mennesker imellom i de praksiser som de inngår i. I et slikt perspektiv er deltagelse og samhandling med andre barn og voksne en forutsetning for læring og utvikling. Å stille spørsmål om hørselshemmede og litterasitet ut fra en slik forståelse skiller seg fra det som man til vanlig finner i fag- og forskningslitteraturen på dette feltet. Der har tradisjonen vært å måle hørselshemmede barns ferdigheter gjennom kartlegging og testing.

Barnehagen må bygge på en ressursorientert tilnærming hvor mangfoldet av barn, språk og kulturer anerkjennes og finnes igjen i barnehagens innhold og praksiser. For å realisere ideen om inkludering kreves det systematisk kunnskapsutvikling som bygger på den gode kompetansen som allerede finnes i barnehagene.

FUNN FRA STUDIEN

Stor variasjon i praksis

Funn fra studien viser at fagområdet kommunikasjon, språk og tekst i rammeplanen er et område som barnehagen bruker mest tid på. Dette er i tråd med andre norske undersøkelser om hvilke fagområder som vektlegges i barnehagene. Det forekommer utallige litterasitetshendelser både i lærerledede aktiviteter og i hendelser initiert av barna selv. Det er imidlertid stor variasjon i den praksis som barnehagen har skapt rundt de ulike litterasitetshendelsene både når det gjelder organisering, innhold og vektlegging av aktiviteter. Mens noen barnehager har et særlig fokus på eventyr og høytlesning, arbeider andre barnehager mest med innføring i bokstaver og tall.

En utfordring å ivareta hørselshemmede barns behov

Uavhengig av barnehagens vektlegging viser mitt arbeid at det er en stor utfordring for barnehagene å utvikle praksiser som ivaretar hørselshemmede barns særlige forutsetninger og behov, og som gir hørselshemmede barn muligheter til deltagelse og samhandling i signifikante litterasitetshendelser. Med signifikante hendelser

mener jeg hendelser som gir muligheter for å utvikle vokabular og begreper.

Rutinepregede aktiviteter, og med en fast struktur, slik som innføring av bokstaver, skaper flere muligheter for deltagelse og samhandling mellom hørselshemmede og hørende barn, men disse hendelsene viste seg i liten grad å skape muligheter for utvikling av vokabular og begreper. Spontane hendelser hvor nye temaer bringes inn, og hvor det er flere barn og voksne til stede, gir de største utfordringene for barnehagen i å utvikle gode praksiser. Eksempler på dette er samtaler rundt en bok og samtaler som oppstår under et måltid. Undersøkelsen viser at disse hendelsene er vanskelige å gjøre tilgjengelig for de hørselshemmede barna. Det gjør denne gruppen sårbar med hensyn til samhandling og utvikling av litterasitet. Hørselshemmede barn er i stor grad visuelt orientert i sin kommunikasjon med andre, uavhengig av hørselstap og kommunikasjonsform. Kunnskap om visuell orientert tilrettelegging og kompetanse i tegnspråk er viktig for å skape gode praksiser i barnehager med hørselshemmede barn. Slik kompetanse er det vanskelig for barnehagene å få tilgang til, spesielt i barnehager som

ikke er lokalisert i større byer. Det utdannes få barnehagelærere som også har kompetanse i tegnspråk eller visuell kommunikasjon.

Det medfører at barn som har behov for opplæring i tegnspråk, ikke uten videre får den pedagogiske tilretteleggingen og samhandlingen på det språket som de har behov for. Dette får igjen konsekvenser for barns læring og utvikling, og for hørselshemmede barns muligheter for medvirkning i egen barnehagehverdag.

Trenger kunnskap på flere plan

For å kunne legge til rette for samhandling kreves det at barnehagen både har ressurser til og kunnskap om å bygge og opprettholde relasjoner som kan gjøre samhandling og inkludering til realiteter. Det er ikke nok med ekstra voksne i barnehagen til støtte for det hørselshemmede barnet, slik undersøkelsen viser. I tillegg til generell barnehagefaglig kunnskap og kompetanse om hvordan samhandling mellom barn og mellom barn og voksne med ulike forutsetninger kan tilrettelegges og gjennomføres, er det et behov for kompetanse i og kunnskap om hørselshemmedes barns særlige behov og forutsetninger. ■

« FOR Å REALISERE IDEEN OM INKLUDERING KREVES DET SYSTEMATISK KUNNSKAPSUTVIKLING SOM BYGGER PÅ DEN GODE KOMPETANSEN SOM ALLEREDE FINNES I BARNEHAGENE. »

Litterasitetspraksiser i barnehager med hørselshemmede og hørende barn

Doktorgradsarbeidet er et delarbeid i forskningsprosjektet Veien inn i skriftspråket for barn med hørselshemming: Muligheter for læring gjennom samhandling i barnehage og skole. Prosjektet inngikk i Norges forskningsråds program Praksisrettet FoU for barnehage, grunntopplæring og lærerutdanning, PRAKSISFOU (2005–2010). Prosjektet ble videreført i programmet PRAKUT (2010–2014).

Det er en artikkelbasert avhandling med tre artikler:

- Kristoffersen A.E. & Simonsen, E. (2014) Exploring letters in a bimodal, bilingual Nursery School with deaf and Hearing Children. *European Childhood Education Research Journal* 22(4): 2014
- Kristoffersen, A.E. & Simonsen (2013) Et løfte om inkludering: Barnehagens rammer for samhandling mellom hørselshemmede og hørende barn i barnehagen. *Nordisk Barnehageforskning* (6): 2013
- Kristoffersen, A.E. & Simonsen, E. (2012) Teacher-assigned literacy events in a bimodal, bilingual preschool with deaf and hearing children. *Journal of Early Childhood*. DOI:10.1177/1468798412453731.

Doktoravhandlingen ble forsvart ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo, 2013.

STATPED ER PÅ VEI TIL Å BLI

tydelig, synlig og forutsigbar

A woman with long, light brown hair, wearing glasses and a dark red scarf, is smiling warmly. She is standing in a snowy forest with tall, thin trees in the background. The scene is bright and wintry.

– Så langt leverer vi godt på bestillingen om å utvikle en ny statlig etat, sier Tone Mørk, direktør i Statped.

En dedikert leder, en engasjert leder, en sta leder, en hyggelig leder, en leder som holder trykket i organisasjonen oppe, og som vet hva hun vil – de som jobber under Tones ledelse, nikker gjenkjennende.

Og kanskje er det nettopp disse egenskapene som må til for å få omstillingen av Statped vel i havn, og for å få tidligere elleve så ulike kompetansesentre til å jobbe seg sammen til én ny statlig etat. Selv karakteriserer Tone omstillingen som et reformarbeid fordi dette krever mer enn å omstille det som var. Nytenkning må til. Hun kaller reformen både for spennende og snill.

– Oppdragsgiverne våre har gitt oss god tid, de viser forståelse for at ting

– I store trekk går Statped i 2014 fra å arbeide med struktur til å legge vekt på innhold i tjenestene.

tar tid. Vi kan tenke langsiktig, og vi kan bruke tid på å utvikle den nye etaten gjennom gode prosesser, sier hun.

Samtidig ser hun at året som har gått, kan ha vært utfordrende for mange i Statped.

– Å legge fra seg sin tidligere identitet kan være en tøff prosess, en identitet som for mange har utviklet seg gjennom mange år. Det er ikke gjort i en håndvending og har nok for mange vært den største utfordringen i 2013.

Fag- og tjenesteprofil skal gjøre Statped tydelig

I disse dager legges siste hånd på arbeidet med en fag- og tjenesteprofil i Statped. Kortversjonen finner du på sidene 24–31. Tjenesteprofilen viser hva Statped vektlegger på de ulike fagområdene. – Det henger sammen med at vi skal være tydelige og forutsigbare for brukere og samarbeidsparter. Poenget med å etablere det nye Statsped er å sørge for at brukerne får enda bedre tjenester, basert på mer helhetlige løsninger. Det betyr å utvikle tjenester av høyere kvalitet, noen ganger med en annen retning enn før, og med nye arbeidsmåter. Tjenesteprofilen vår tilstreber nettopp det. Noe skal vi slutte å arbeide med, noe skal vi utvikle videre, og noe nytt skal vi ta fatt på, slår hun fast.

Konkret vil tjenesteprofilen vise seg i praksis gjennom metoder og samhandlingsmønstre med kommuner, fylker, NAV, helseforetak, universiteter og høgskoler – og andre aktører rundt den enkelte bruker.

Brukermedvirkning for å nå Statpeds mål

Med den nye etaten kom også brukermedvirkningen formelt på plass. I Statped er brukermedvirkning et

strategisk grep for å nå etatens mål. Brukerne har selv vært med på å utvikle modellen for hvordan medvirkningen skal organiseres. I arbeidet med tjenesteprofilen har brukerorganisasjonene gitt innspill og forslag som blant annet har medført at en «grønn» digital linje inn til Statped vil komme. På denne måten vil folk nå Statped på mail og få svar på spørsmålene sine.

– Det tette og gode samarbeidet med brukerorganisasjonene har vært en stor styrke i omstillingen så langt og vil definitivt være det videre, sier Tone. Og trekker samtidig frem samarbeidet med de ansattes representanter. – Alle har vært konstruktive bidragsytere med mye kunnskap om endringsprosesser. De har stått i prosessen og bidratt til at endringene så langt er forankret i hele organisasjonen. Stor honnør for engasjementet deres!

Likeverdighet – en rød tråd

Likeverdighet er en rød tråd i arbeidet som er lagt ned i 2013.

Tone tar frem oppdragshåndteringen som nå er på plass. Det betyr at det er like søknadsprosedyrer inn til Statped uansett fagområde og tjeneste.

– At det er én dør inn for brukeren, er en stor fordel. I tillegg gir det oss oversikt over hva som etterspørres og av

« I STATPED ER BRUKERMEDVIRKNING ET STRATEGISK GREP FOR Å NÅ ETATENS MÅL. »»

hvem. Det er verdifull informasjon som vil gi oss et godt grunnlag for å finne ut hvor vi må sette inn mer ressurser, endre på stillinger og så videre.

Å etablere rammeavtaler med kommuner og fylkeskommuner har vært en stor satsing i 2013 – et arbeid som også handler om å rette arbeid og innsats inn mot de behovene som faktisk er der ute.

– For oss er rammeavtalene et kommunikasjonsverktøy ut mot de viktigste samarbeidspartene våre. Uten å kjenne til hverandre, blir det intet samarbeid, og gjennom dialog og avtaler med ordførere og rådmenn skaper vi bevissthet rundt det spesialpedagogiske området. Det blir klarere hvilken rolle vi har, og hvilken rolle kommuner og fylkeskommuner har – og hvordan vi kan få maksimalt ut av et samarbeid til brukerens beste.

Deltidsopplæringen skal styrke tegnspråktilbudet

Store og krevende omstillinger går sjelden av seg selv, det er naturlig at valgene som tas, blir diskutert. På spørsmålet om hva det har blåst mest rundt i 2013, svarer direktøren kontant: – Organiseringen av deltidsopplæringen for skolebarn som bruker tegnspråk. Dette har skapt et stort

engasjement internt i Statped og i brukermiljøene. Vi arbeider med å utvikle en modell for deltidsopplæringen. Hensikten er at deltidsopplæringen skal styrkes, da de fleste statlige spesialskolene legges ned. Tilbudet skal altså ikke reduseres. Statpeds mål er at vi skal utvikle likeverdige tjenester i hele landet, og at brukerne skal ha det samme tilbudet uavhengig av bosted. Vi må ikke glemme at Statped har et ansvar for hele landet.

En sterk ledergruppe

Omstillingsarbeid setter store krav til ledelse og å kunne jobbe som et team mot det samme målet. En viktig suksessfaktor i det nye Statped er det såkalte «direktørmøtet», et nesten ukentlig møte mellom direktør, de fire regiondirektørene og direktør for læringsressurser og teknologiutvikling. I flere måneder i oppstartfasen hadde alle regiondirektørene fast plass på hovedkontoret. De jobbet tett sammen og ble godt kjent.

– Nå kjenner vi hverandres kompetanse og ulikheter, og at vi er forskjellige, gjør oss bare sterkere som ledergruppe. Det er også en stor styrke at regiondirektørene har

avgitt noe av handlingsrommet sitt til fordel for fellesskapet. Ingen tviholder på egen pengesekk, men ser nødvendigheten av å bruke ressurser der behovet er størst i landet. Bli en stilling vakant i en region, for eksempel, er det ingen automatikk i at den forblir samme sted. Til grunn ligger selvsagt forståelsen og målet om likeverdige tjenester.

Tone roser regiondirektørene og trekker også frem deres vilje til å bistå hverandre i små og store saker. – Det er gull verdt!

Ett Statped – fra struktur til innhold

I 2014 skal Statped videreføre tiltak og aktiviteter som ble påbegynt i fjor. Tjenesteprofilen skal settes ut i livet, og flere rammeavtaler skal inngås. Et stort løft blir å realisere bestillingen fra oppdragsgiverne om at Statped skal redusere antall kontorsteder over hele landet. Målet er å etablere sterkere og mer robuste fagmiljøer for større flerfaglig innsats.

Tidlig innsats er et satsingsområde. Det betyr tidlig innsats i barnets liv, og rask inngripen når problemer oppstår eller avdekkes i barnehage, grunnskole, videregående skole eller voksenopplæring.

Les om familien Hansen-Zahl og straktjenesten på høringsområdet på side 44 til 49.

– Vi ser allerede effekten av felles løsninger når det gjelder lønn, regnskap, økonomi, personaladministrasjon, IKT og kontraktsinngåelser. Kommunikasjonsvirksomheten er satt i system på tvers av regionene og bærer allerede frukt. Så langt mener jeg vi leverer godt på bestillingen om å utvikle en ny statlig etat. Reformprosessene skal fortsette, og samtidig skal vi i år arbeide med store prosjekter som «Vi sprenger grenser» og en strategi for etter- og videreutdanning av PP-tjenesten.

Direktøren er også opptatt av å skape mer forståelse for mulighetene som ligger i å utnytte velferdsteknologien. – Teknologi kan åpne mange dører og gi nye muligheter for mange som strever med å bli inkludert i skole og utdanning og i samfunnet ellers.

En FoU-strategi vil også komme i 2014, og samtidig vil det komme en strategisk kompetanseplan for medarbeidere i Statped. ■

Så langt har Statped innfridd

Godt samarbeidsklima, likeverdige parter, å bli tatt på alvor, å bli involvert tidlig – det var noen av forventningene til medbestemmelse da IDF-arbeidet ble formalisert i det nye Statped. Statped har innfridd, sier Olaug Myklebust (Utdanningsforbundet) og Kjell W. Olsen (YS), begge hovedtillitsvalgte og medlemmer i IDF sentralt i Statped.

IDF står for informasjon, drøfting og forhandling, og er et partssammen-satt forum for medbestemmelse som finnes både sentralt og regionalt i Statped. Organiseringen er forankret i Hovedavtalen. Fra arbeidstakersiden er Utdanningsforbundet, Forskerforbundet, YS Stat, Akademikerne og Norsk Tjenestemannslag / LO Stat representert.

– Det har hittil ikke oppstått konflikter som ikke har latt seg løse mellom direktøren og oss, sier Kjell og Olaug. – Det er ofte misforståelser og kulturforskjeller som har skapt uro blant medlemmene våre. Misforståelser som skyldes ulik forståelse av hvordan forskjellige begrep skal tolkes. At det for eksempel er forskjell på innstilling og beslutning, og at måten ledelsen jobber med prosesser på, er uvant og lite lineær, forklarer de.

Lengre vei til ledelsen

– Våre medlemmer har vært vant til å ha kort vei både til øverste leder og til lokalt IDF. Med den nye organiseringen trer representasjonsmodellen tydeligere frem. At vi representerer medlemmene våre betyr også at vi av

og til må ta avgjørelser over bordet. Den tilliten forventer vi at medlemmene har til oss. Når vi jobber med saker i IDF som er i prosess, kan vi ikke informere medlemmene om alle detaljer underveis. Når det endelige beslutningsgrunnlaget er klart, gjør vi det, sier Olaug og Kjell.

Tidligere hadde ansatte ved de enkelte sentrene veldig stor innflytelse, ikke minst faglig. Verden var mindre og lederen satt på nabokontoret. Mange savner nok de gamle påvirkningsmulighetene. – Vi synes det er viktig å ha klart for seg at ingen jobber i Statped for pengenes skyld. De fleste er idealister og ildsjeler, er ekstremt opptatt av faget sitt og har et sterkt eierforhold til arbeidet.

Ikke helt smertefritt

– Når nedleggelse av hørselsskolene skaper så mye støy, henger det sammen med at våre fagfolk er redde for at tilbudet skal bli dårligere. Det er bekymring for brukeren som ligger til grunn. Saken har mildt sagt skapt stort engasjement både internt og eksternt. Det er godt det snart blir en avklaring, sier de.

Begge påpeker at målsettingen for omstillingen ikke er å spare penger, men for å gi brukerne bedre tjenester. – Det må vi holde fast ved. Statped har

ansatte med høy spisskompetanse som har vist endringsvilje. Vi har tro på at medlemmene kan tilpasse seg, vi opplever dem som positive.

En annen kilde til uro har vært at flere av Statpeds kontorsteder skal fjernes, og at nærheten til brukerne kan bli redusert. – Det positive er at vi får sterkere fagmiljøer. Samtidig er det viktig å få til overgangsordninger som hindrer store belastninger for de ansatte. Ingen mister jobbene sine, og de ansatte kommer til å arbeide på det samme fagfeltet.

Mellom ledelse og medlemmer

– Vi har lagt oss på en linje der vi forklarer sammenhenger og argumenterer for det vi mener er riktig. Som tillitsvalgte mottar vi ofte grundig og saklig argumentasjon for hvorfor ting blir gjort. Ledelsen er ikke alltid like

– Vi skjønnte med en gang at Tone var en leder som ville stå ved roret, sier Olaug Myklebust (Utdanningsforbundet) og Kjell W. Olsen (YS), begge hovedtillitsvalgte og sitter i IDF sentralt i Statped.

god til å formidle disse argumentene i linjen. Balansegangen med å forklare dette for medlemmene uten å virke som et talerør for ledelsen, er ikke alltid like lett. Vi har alle sammen noen år på å tilpasse oss, og vi jobber for at omstillingen skal bli så smidig som mulig, sier de.

Det var på en ledersamling i fjor at de tillitsvalgte la frem forventningene sine til det nye Statped. Blant forventningene var å få delta på ledersamlinger. – Vi skulle gjerne oftere vært med på ledersamlinger, først og fremst for å delta mer aktivt i utviklingen av Statped, men også for å knytte relasjoner til flere. Det hadde vært fint å dele noen tanker og diskutere det som rører seg blant de ansatte direkte med en bredere del av ledelsen, sier Olaug og Kjell. ■

Statped's fagområder og tjenester

Det er et kommunalt og fylkeskommunalt ansvar å sikre at barn, unge og voksne får god tilrettelegging innenfor et inkluderende læringsmiljø. Statped skal aktivt bidra til realiseringen av dette.

Statped skal yte tjenester når kommuner og fylkeskommuner har behov for bistand i dette arbeidet. Statped gir tjenester i samarbeid med PP-tjenesten, men kan også selv ta initiativ overfor kommuner/fylkeskommuner med tilbud om tjenester.

Forebygging og tidlig innsats er grunnleggende prinsipper i opplæringsløpet og i Statped's arbeid. Det kan innebære å sette inn tiltak på et tidlig tidspunkt i et barns liv, eller på et senere tidspunkt i opplæringsløpet når et behov oppstår eller avdekkes. Statped samarbeider med helsesektoren for å fange opp barn som fra fødselen av har behov for særskilt tilrettelagt opplæring, eller barn, unge og voksne som har behov for dette etter sykdom eller ulykke.

Statped har spisskompetanse på opplæring innen fagområdene døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker, ervervet hjerneskade, hørsel, sammensatte læreversker, språk/tale og syn. Statped arbeider flerfaglig, og alle søknader blir vurdert i et flerfaglig perspektiv.

Tjenester fra Statped kan være individ- og/eller systembaserte.

Individbaserte tjenester er tjenester som har sitt utgangspunkt i en navngitt person. På individnivå tilbyr vi disse tjenestene:

- Kurs for foreldre
- Kurs for brukere
- Lokal kompetanseheving
- Utredning
- Utvikling og evaluering av tiltak
- Veiledning, rådgivning og konsultasjon
- Deltidsopplæring for tegnspråkbrukere
- Heltidsopplæring for døvblinde og for tegnspråkbrukere

Systembaserte tjenester er tjenester som ikke er rettet mot navngitte brukere. På systemnivå tilbyr vi disse tjenestene:

- Forelesninger
- Lokal kompetanseutvikling og kurs
- Prosjektdeltakelse
- Studentarbeid
- Utvikling av læringsressurser
- Veiledning, rådgivning og konsultasjon

KORTVERSJON AV FAG- OG TJENESTEPROFILENE
FØLGER PÅ DE NESTE SIDENE

Bitten Haavik Ikdahl er fagansvarlig på området døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker.

Døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker

Statped tilbyr spisskompetanse innenfor døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker. Døvblindhet innebærer en alvorlig grad av kombinert syns- og hørselstap. Det begrenser en persons aktiviteter og hindrer full deltakelse i samfunnet på en slik måte at tilrettelegging er helt nødvendig. Døvblindhet innebærer store utfordringer knyttet til kommunikasjon, informasjon og fri bevegelse. Utfordringene for opplæring er andre og mer komplekse enn ved kun hørselstap eller kun synstap.

Personer med kombinerte sansetap kan ha en synsrest, en hørselsrest

eller begge deler. Kombinasjonen av tapene reduserer mulighetene for å utnytte den enkelte sans. Noen personer er helt blinde eller helt døve.

Statped har et nært samarbeid med helsesektoren og er en del av Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde. Statped har derfor også habiliterings- og rehabiliteringstjenester på dette fagområdet.

Statped kan tilby følgende tjenester innen fagområdet:

- Bidra til identifisering: I forbindelse med identifisering av døvblindhet utfører Statped funk-

sjonelle utredninger i samarbeid med andre faginstanser. Disse rapportene legges fram for spesialisthelsetjenesten og Nasjonalt tverrfaglig team i Helse Sør-Øst RHF (Oslo universitetssykehus), som identifiserer døvblindhet.

- Straks er informasjonssamtaler med foreldre til barn med nyoppdaget kombinert sansetap/døvblindhet.
- Heltidsopplæring: Skådalen skole for døvblindfødte gir opplærings-tilbud til elever i grunn- og videregående skole med medfødt døvblindhet. Skolen ligger i Oslo.

Gudmund Eikli er fagansvarlig på området hørsel.

Hørsel

Statpeds spisskompetanse innenfor det audiopedagogiske fagfeltet skal bidra til at barn, unge og voksne med hørselsvansker får en god språklig og faglig utvikling. Fagområdet omfatter et bredt spekter av tjenester til brukere med alle grader og arter av hørselsvansker.

Statped kan tilby følgende tjenester innen fagområdet:

- Straks er samtaler med foreldre til barn med nyoppdaget hørselstap. Målet er å gi informasjon/veiledning

tilpasset foreldrenes behov så raskt som mulig. Dette gjøres i samarbeid med helseforetakene og kommunene.

- God start er et kurstilbud til foreldre til barn mellom null og tre år med nyoppdaget hørselstap. Kurset inneholder ulike tema knyttet til hørselstap og kommunikasjon.
- Se mitt språk er et tegnspråkopplæringstilbud til foreldre til barn som bruker tegnspråk i sin kommunikasjon. Opplæringen gis i moduler fram til barnet er 16 år.

- Hør mitt språk er et veiledningsprogram til foreldre med hørsels-hemmede barn i førskolealder. Målet er å gi kunnskap om hvordan foreldre kan stimulere til en tale-språklig utvikling. Programmet er inndelt i moduler og gis over en fireårsperiode.
- Individuell foreldreveiledning i tegnspråk eller utvikling av lytteferdigheter og talespråk. Veiledningen kan gis i stedet for eller i tillegg til kurs.
- Elevkurs er et kurstilbud til hørsels-

- hemmede elever. Målet med kursene er å bidra til positiv identitetsutvikling og økt bevissthet og kunnskap om eget hørselstap. Kurs til foreldre og pedagogisk personale kan bli gitt parallelt.
- Heltidsopplæring: Statped tilbyr heltids tegnspråkopplæring for grunnskoleelever. Skolen heter A.C. Møller og ligger i Trondheim.
- Deltidsopplæring for tegnspråkbrukere: Vi tilbyr deltidsopplæring inntil tolv uker i året i et tegnspråklig miljø.

Ervervet hjerneskade

En ervervet hjerneskade er en skade på hjernen som man får etter en periode med normal utvikling, vanligvis etter ettårs alder.

En ervervet hjerneskade påvirker barnets utvikling og modning. Å forstå hjerneskadens betydning for barnets utvikling og fungering er nødvendig for å tilrettelegge læringsmiljøet. Konsekvensene av en ervervet hjerneskade vil ofte bli tydeligere etter hvert som kravene i opplæringen blir mer komplekse.

Det er ulike årsaker til ervervede hjerneskader. Vi skiller mellom traumatiske og ikke-traumatiske skader:

- Traumatiske hjerneskader er forårsaket av en ytre påvirkning mot hodet, som slag eller støt. De hyppigste årsakene til dette er trafikkulykker, fritidsulykker eller

Roar Dalin er fagansvarlig på området ervervet hjerneskade.

arbeidsulykker. Mens voksne oftest rammes av trafikkulykker, er skadene hos barn særlig knyttet til fall eller sports-/fritidsaktiviteter.

- Ikke-traumatiske hjerneskader kan være forårsaket av sykdom i eller utenfor hjernen. Eksempler på sykdom i hjernen kan være hjernesvulst, hjernehinnebetennelse eller hjerneslag. Ikke-traumatisk hjerneskade kan også skyldes at hjernen rammes av surstoffmangel som følge av hjertestans, kvelning eller nærdrukning.

Statped bidrar med spesialpedagogisk rådgivningskompetanse så tidlig som mulig etter stade, ofte i samarbeid med helsesektoren.

Syn

Statped skal bistå kommuner og fylkeskommuner slik at barn, unge og voksne med synshemming får utviklings- og opplæringsbetingelser likeverdig med andre. Betegnelsen synshemming omfatter ulike typer synsvansker, fra moderat nedsatt synsfunksjon til blindhet. Betegnelsen inkluderer også visuelle tolkingsvansker. Enkelte har synsvansker i kombinasjon med andre funksjonsnedsettelse.

Synshemming kan medføre til dels omfattende behov for tilrettelegging og synspedagogisk oppfølging, herunder opplæring i punktskrift, mobilitet og bruk av tekniske hjelpemidler.

Innen synsfeltet kan Statped tilby følgende tjenester:

- Strakstiltak ved nyoppdaget alvorlig synsnedsettelse eller blindhet hos barn, unge og voksne. Tjenesten kan bestå av informasjonssamtaler, utredning og rådgivning, og kan gis til bruker og omsorgspersoner.
- Utredning av synsfunksjon omfatter kartlegging og observasjon i ulike aktiviteter og under ulike synsbetingelser. Utredningen synliggjør behov for tilrettelegging, hjelpemidler og pedagogiske tiltak.
- Foreldre-og-barn-kurs tilbys foreldre som har små barn med synsnedsettelse eller blindhet.

Aktuelle temaer kan være samspill og kommunikasjon, hjelpemidler, mobilitet og tilrettelegging av hjemme- og lekemiljø.

- Skoleforberedende kurs tilbys foreldre og deres synshemmede barn som skal begynne på skolen.
- Elevkurs tilbys elever i grunnskole og videregående opplæring. Kursene fokuserer på opplæring i kompensierende ferdigheter og teknikker og utvalgte emner i skolefagene. Kurs til foreldre og pedagogisk personale kan bli gitt parallelt.
- Kurs for voksne tilbys personer med progredierende synsvansker, nysynshemmede og andre med synsvansker som har rettigheter etter opplæringslova. Det gis også kurstilbud til nettverket rundt brukeren.
- Kurs for personale i PPT, barnehage, skole og voksenopplæring: Aktuelle temaer er kompensierende ferdigheter, tilrettelegging, likeverdig og inkluderende opplæring.
- Lokal rådgivning tilbys gjennom hele skoleløpet med særlig vekt på overganger. Sentrale temaer er synspedagogisk tilrettelegging og kompensierende ferdigheter.

Astrid Kristin Vik er fagansvarlig på området syn.

Mari Vatne er fagansvarlig på området språk/tale.

Språk/tale

Språk- og talevansker kan ha forskjellige årsaker, variere i omfang og gi seg ulike utslag. De kan være knyttet til evnen til å uttrykke seg språklig og/eller evnen til å forstå språk. Vanskene kan være en følge av eller en del av en mer omfattende funksjonsforstyrrelse. Språk- og talevansker kan være medfødte eller følge av sykdom eller ervervet hjerneskade.

Statped tilbyr spisskompetanse på disse områdene:

- afasi, en språk-/talevanske etter ervervet skade i hjernen, grunnet sykdom eller traumatiske hodeskader
- dysleksi (spesifikke lese- og skrivevansker) i kombinasjon med andre språkvansker
- flerspråklighet/minoritetsspråk og språkvansker
- leppe-, kjeve- og ganespalte

- stemmevansker, inkludert laryngektomerte og munnhuleopererte
- spesifikke språkvansker, en utviklingsmessig vanske som innebærer problemer med språkforståelse og/eller språkproduksjon, og som ikke kan forklares med andre kjente faktorer
- taleflytvansker som stamming og/eller løpsk tale

Statped bidrar med informasjonssamtaler til foreldre som har fått barn med leppe-, kjeve- og ganespalte. Vi bidrar også med informasjonssamtaler og veiledning til pasienter i forbindelse med laryngektomi (strupeoperasjon) eller munnhuleoperasjon.

Arild Berglund er fagansvarlig på området sammensatte lærevansker.

Sammensatte lærevansker

Statped tilbyr spisskompetanse innenfor et bredt spekter av vansker, fortrinnsvis når disse opptrer i kombinasjon og hindrer læring og utvikling.

Felles for brukergruppene innenfor sammensatte lærevansker er at de krever mer omfattende tilrettelegging av lek- og samhandlingssituasjoner, undervisning og læringsmiljø for å oppnå riktig tilpasset opplæring. Når flere vansker opptrer samtidig, utgjør de en kompleks og sammensatt lærevanske.

Det finnes en rekke ulike organisatoriske- og/eller miljømessige forhold som virker som barrierer for læring og utvikling. Det er graden av funksjons-

nedsettelse, hvor komplekse vanskene er og manglende eller utilfredsstillende respons på spesialpedagogiske tiltak som kvalifiserer til bistand fra Statped.

Statped gir tjenester til barn, unge og voksne innenfor:

- ADHD med særlig kompleksitet
- dyskalkuli (spesifikke matematikkvansker) med særlig kompleksitet
- generelle lærevansker i kombinasjon med andre tilleggsvansker
- lettere til moderat utviklingshemming i kombinasjon med andre tilleggsvansker
- lærevansker i kombinasjon mer minoritetsspråklig bakgrunn

- multifunksjonshemming og/eller alvorlig til dyp utviklingshemming
- non-verbale lærevansker og autismspekterforstyrrelser
- sosiale og emosjonelle vansker med særlig kompleksitet
- Tourette med særlig kompleksitet

Statpeds tjenester på dette fagområdet skal i økende grad gis i form av støtte og veiledning til kommuner og fylkeskommuner.

Statped samarbeider med Habiliteringstjenesten og barne- og ungdomspsykiatrien, hvor Statped bidrar med spesialpedagogisk kompetanse.

Statped i førerasetet i teknologiutviklingen

– Jeg vet det er vilt ambisiøst. Målet mitt er å utvikle prosjekter som plasserer Statped i førerasetet på det teknologiske området. Her skal Statped vise vei, sier Niels-Erik Mathiassen, direktør for læringsressurser og teknologiutvikling.

Niels-Erik brenner for å ta i bruk teknologi som kan gjøre nytte i det spesialpedagogiske arbeidet. Løsninger som kan bidra til at barn og unge får delta i undervisningen på egne premisser.

– Teknologien åpner en verden av muligheter. Vi må gripe dem. Se på musikkindustrien, for eksempel.

Det nytter ikke å tviholde på gamle løsninger, da når man ikke ut med musikken sin. Musikkformidlingen endrer struktur, vi henter den bare ut på nye måter. Jeg tror vi må tenke på samme måte når det gjelder vår egen produksjon av læringsressurser. Vi kan ikke endre noe over natten, men vi må sette i gang utviklingsprosjekter for å finne nye løsninger.

Utviklingsprosjekter er viktige, men Niels-Eriks avdeling har også ansvar for å produsere nødvendige læremidler til smale grupper, for eksempel bøker i punktskrift. – Dette er produksjoner som ikke er interessante for kommersielle aktører, sier han.

Det tredje området til avdelingen er å samle, systematisere og formidle kunnskaper og erfaringer om teknologiske løsninger som allerede finnes. Både dem som Statped produserer selv, og dem som finnes på markedet.

Lang erfaring

Niels-Erik er dansk, og er en jovial og hyggelig fyr med glimt i øyet og alltid et smil på lur. Han pendler mellom Oslo og Århus hvor han har familien sin. Han har 25 års erfaring fra Hjælpemiddelanstalten (HMI) i Danmark, flere av dem som direktør. HMI var et landsdekkende kunnskapssenter som utviklet og formidlet kunnskap om

hjelpemidler og andre teknologiske løsninger for mennesker med funksjonsnedsettelse.

– Jeg har også erfaring fra Danmarks lærerhøgskole, som det het den gangen, hvor jeg arbeidet med prosjekter som fremmet bruk av teknologi i undervisningen, ikke ulikt det vi gjør og skal gjøre mer av i Statped fremover. Jeg slutter aldri å la meg fascinere over hvordan teknologiske rammebetingelser kan endre og snu opp ned på menneskenes liv, sier han.

– Statped som en nasjonal etat må ha fokus på å utvikle teknologiske løsninger som hjelper flest mulig mest mulig, mener Niels-Erik Mathiassen.

Læringsressurser og teknologiutvikling

Læringsressurser og nye digitale teknologier er viktige redskaper for å skape gode læringsbetingelser for barn, unge og voksne. Kommersielle tilbydere i læremiddelmarkedet produserer i liten grad læringsressurser til små grupper. Derfor utvikler og produserer Statped læringsressurser til barn, unge og voksne med behov for særskilt tilrettelegging.

Velferdsteknologi er teknologiske

løsninger som bidrar til å bevare eller utvikle velferdsytelser, slik som spesialundervisning. Statped skal sette teknologiutviklingen inn i et slikt samfunnsperspektiv. For å utnytte de digitale læringsressursene på en målrettet og systematisk måte må rammebetingelsene være til stede. Slike rammebetingelser kan være lærernes adgang til teknologisk utstyr, kanaler for informasjon om nye digitale

læringsressurser og tilgang til veiledning i bruk av teknologi i undervisningen. Dette skal Statped bidra til.

Når velferdsteknologi benyttes i forbindelse med en konkret elevs opplæring, inngår det i elevens læringsressurser. Slike teknologiske læringsressurser har et stort potensial for individuell tilpasning og nye læringsformer. Statped skal være en pådriver for å utvikle læringsressurser og teknologi innenfor det spesialpedagogiske feltet.

Statped skal

- spre informasjon og kunnskap og bidra til oversikt over eksisterende læringsressurser, veiledningsmateriell og test- og kartleggingsverktøy
- produsere særskilt tilrettede læremidler, som punktskriftbøker og andre taktile læremidler, lydbøker, tegnordbok og annet tegnspråkmateriell
- utvikle og produsere læringsressurser, multifunksjonelle læremidler og digitalt undervisningsmateriell
- bistå Utdanningsdirektoratet i å tilrettelegge prøver og eksamensmateriell for hørselshemmede, blinde og svaksynte elever

– Jeg har verdens morsomste jobb

– Jeg trives i lederroller, sier Anne Bakken, regiondirektør i Statped midt. Hun holder hus på Heimdal i Sør-Trøndelag og har ansvar for Statpeds tjenester i Møre og Romsdal og begge Trøndelags-fylkene.

De siste 20 årene har Anne vært leder for flere skoler og kompetansesentre på hørselsområdet i Statped-systemet. Med et par unntak – alltid i Trøndelag. Anne er egentlig nordlending og gikk sine barnesko i Bodø. Og langt bak er hun førskolelærer.

Anne deltok også i forarbeidene til sammenslåingen av Statped til én etat.

– Det falt naturlig å søke på regiondirektørjobben i Statped midt. Jeg hadde et sterkt ønske om å få den, og jeg synes vi er godt i gjenge med omstillingen allerede.

Utvikle felles kultur og forståelse

I 2013 har Statped midt brukt tid på å utvikle felles identitet og kultur på tvers av fagområdene. Det er etablert felles møteplasser, og fagfolkene har fått mer innsikt i hverandres områder.

– Det gir synergieffekter til glede for brukerne, mener Anne. Hun peker også på utfordringen med å tolke et oppdrag likt med forskjellig faglig ståsted.

– Tidligere var det veldig stort sprik her. Nå mener jeg vi er ganske samstemte i å tolke og forstå oppdragene vi får, enten det gjelder syn, hørsel eller de andre fagområdene. Målet er å behandle alle søknader på en likeverdig måte på tvers av fagområder og geografi. Vi er et langt skritt i retning av å fremstå som en enhetlig tjeneste.

I dag er Statped midt geografisk spredt på Levanger, Melhus og Heimdal. For tiden utredes mulighetene for samlokalisering. – At fagområdene blir samlet, gjør det flerfaglige samarbeidet enklere, og jeg er sikker på at det kommer til å gi oss ekstra energi, sier Anne.

Deltidsopplæring

Deltidsopplæringen har alltid vært viktig for skolebarn som bruker tegnspråk. Statped skal gi disse elevene tilbud om deltidsopplæring i et tegnspråkmiljø inntil tolv uker i året. I 2014 skal tre av de fire statlige grunnskolene for hørselshemmede elever avvikles. Det er kun A.C. Møller skole i Trondheim som fortsatt skal ha et helårs tospråklig skoletilbud i tegnspråk og norsk. Statped arbeider nå med å videreutvikle og styrke deltidsopplæringen, og en ny modell

skal være klar for implementering fra høsten 2014.

– På nærskolen er de fleste barn som bruker tegnspråk, alene, og det er ofte lite kompetanse blant det pedagogiske personalet lokalt. Å ha møteplasser for barna i et språkmiljø som nærskolen ikke kan tilby, er viktig for språkutviklingen deres. Derfor er vi i gang med å se på ulike modeller som ivaretar barnas behov for møteplasser og utvikling av tegnspråkkompetanse.

Likeverdige tilbud

Organiseringen av deltidsopplæringen henger også sammen med å gi likeverdige tilbud til alle. Det handler om geografi og dermed transportkostnader, størrelse og økonomi i kommunen, lokal kompetanse, hvordan PP-tjenesten er organisert og så videre. Ofte er det en styrke med et interkommunalt samarbeid som gjør at kommunene som samarbeider, utvikler spisskompetanse på forskjellige områder.

– Dette er et bakteppe som Statped må ta hensyn til i arbeidet sitt. Vi må være fleksible ut fra situasjonen i kommunen. Det handler om å tilpasse arbeidsmåtene våre og balansere mellom individuell oppfølging og veiledning av fagfolk i kommuner og PP-tjeneste. Å få bedre grep om

– Målet er å behandle alle søknader på en likeverdig måte på tvers av fagområder og geografi, sier Anne Bakken.

kommunenes behov gjennom avtaler med kommunene vil være en stor fordel. Da kan vi arbeide mer systematisk og bidra til å styrke den lokale kompetansen nettopp ut fra det kommunens brukere trenger. Og bli enige om hvordan tjenesten skal ytes.

Nyttig med nettverk

Anne er «himla fremsynt», og hun er en nettverksbygger av rang, forteller medarbeiderne hennes. Alltid på utkikk etter noen å utveksle synspunkter med, lytte til og utfordre.

– Jeg har jobbet med nettverksbygging et helt liv, sier 62-åringen. – Nettverk er helt sentralt for å oppnå gode resultater. Jeg er glad i folk, og jeg liker å utfordre medarbeiderne mine. Jeg synes jeg er god til å utvikle dem, og har stor glede av å se at de mestrer. Å oppnå gode resultater gir meg trygghet og masse energi.

Kort sagt: Jeg har det morsomt på jobben, og det er meningsfylt å bidra til å skape et bedre tilbud for grupper som trenger noe særskilt. Jeg kunne aldri jobbet med å utvikle vaskepulver!

Fra PP-tjenesten til Statped i høyt tempo

– Jeg kjente Statped fra før, riktignok fra PP-tjenestens ståsted, sier Kristin Kjeldsø Fastvold, regiondirektør i Statped nord. Hun begynte i september i fjor og er den ferskeste av regiondirektørene i Statped. Finnmark, Troms og Nordland er hennes ansvarsområder.

– Min siste jobb var nemlig faglig og administrativ virksomhetsleder for PP-tjenesten og Oppfølgingstjenesten i Troms fylkeskommune. Statpeds faglighet har jeg også nytt godt av fra andre jobber jeg har hatt, forklarer Kristin. Hun er nordlending, vokst opp i Lødingen.

Kristin har en mann som er lege og forteller at jobbene hun har hatt, bærer preg av å ha fulgt med ham på spesialiseringsrunden. – Det er likevel en rød tråd gjennom karrieren min – jeg har hele tiden jobbet med mennesker og nesten alltid i virksomheter i omstilling og utvikling.

Kristin er en dame med masse energi og høyt tempo. Det sier i alle fall medarbeiderne hennes i Tromsø, hvor regionkontoret ligger. Selv sier hun:

– Jeg har vært på alle toppene i Vesterålen og traff mannen min på en av dem. Jeg er en utpreget sosial

person, jeg liker krevende jobber, men helgen er bort imot hellig. Da vil jeg være sammen med ungene mine på tolv og åtte år. Jeg trener, padler kajakk og går på ski. Det gir masse energi som jeg trenger for å stå i den hektiske hverdagen.

Tjenester på fire språk

Statped nord gir tjenester på nord-samisk, lulesamisk, sørsamisk og norsk. – Vi er ansvarlige for samisk spesialpedagogisk støtte, kalt SEAD. Det gjelder tjenester til kommuner og fylkeskommuner på både individ- og systemnivå. SEAD skal også utvikle spesialpedagogiske læremidler og veilede i bruken av dem, forteller Kristin.

En egen strategi for SEAD som landsdekkende tjeneste, med spesialpedagogisk spisskompetanse i kombinasjon med samisk kultur og språkforståelse, er under arbeid.

– Statped nord har et langt og godt samarbeid med både Sameetinget og Samisk høgskole. Vi er opptatt av å styrke tjenestene våre til den samiske befolkningen, men trenger mer kompetanse i å utvikle og veilede i bruken av samisk-språklige spesialpedagogiske læremidler.

Tett på PP-tjenesten

Med snaue fire måneder i jobben er kanskje Kristins nettverk større utenfor Statped enn innenfor. Det tar tid å bli kjent med medarbeiderne i en region med så store avstander mellom kontorene, som ligger i Alta, Bodø og Tromsø, og med SEAD i Kautokeino, på Drag og på Røros. – I arbeidet med kommunale rammeavtaler møter jeg kjentfolk overalt, så det er ingen ulempe å ha kommet fra PP-tjenesten. Ellers har Statped nord i lang tid hatt et godt og tett samarbeid med PP-tjenesten. Vi har hatt felles fagnettverk og landsdelskonferanser sammen siden 1987. Det er alltid fruktbart å være lydhør, satse på en god dialog og strekke seg etter å gi PP-tjenesten den spisskompetansen den trenger. Utfordringen er nok at PP-tjenestene i nord er små. Det er få ansatte på hvert sted, avstandene er store, været kan være ublidt og enkelte trenger mer kompetanse.

Opptatt av ledelse

Kristin er cand.polit. i psykologi og skrev hovedoppgave om en omstillingsprosess i Forsvaret, nærmere bestemt om de ansattes opplevelse av prosessen.

– Det er lenge siden, men jeg lærte mye som jeg har tatt med meg som

leder. Kjernen i en god omstillingsprosess er informasjon. Medarbeiderne må vite hva som skal skje, og oppleve å ha kontroll i prosessen.

Kristin mener at forutsigbarhet øker folks evne til mestring. Og legger ivrig til: – Lederen må være tilgjengelig, være en god samtalepartner og være støttende både faglig og sosialt. Men først og fremst lede, ofte er lederen i skjæringspunktet mellom å styre og støtte.

Mye på blokka

I 2013 har Statped nord ansatt seks nye medarbeidere, fem rådgivere i fagstillinger, og en kommunikasjonsrådgiver som kommer i mars 2014.

– Vi har hatt møter med kommuner og oppvekstledere hvor vi har informert om det nye Statped og gitt status i omstillingsarbeidet. Antall kommuner som vi har inngått rammeavtale med, er oppe i 47 av 88 mulige. I år skal vi jobbe videre med avtaler, for hele hørselsområdet inkludert deltidsopplæringen for elever som er døve eller tunghørte, og for alvor ta fatt på arbeidet med programmet «Vi sprenger grenser». Og ikke minst styrke tjenestene til den samiske befolkningen, enten de bor i Kautokeino eller Oslo.

– Jeg er glad i omstillingsprosesser fordi det, i tillegg til å føre til bedre tjenester, gir utviklingsmuligheter og ny kompetanse for medarbeiderne, sier Kristin Kjeldsø Fastvold.

SEAD: Samisk spesialpedagogisk støtte

SEAD har en landsdekkende oppgave og kan bistå kommuner og fylkeskommuner med å legge til rette for en kvalitativt god opplæring for samiske barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov.

SEAD skal gi tjenester til kommuner og fylkeskommuner som støtter opp under arbeidet med å realisere opplæringslovens bestemmelser om likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov. SEAD skal gi tjenester på både individ- og systemnivå, og skal utvikle spesialpedagogiske læremidler.

Målgruppen er samiske barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov som etter opplæringsloven har rettigheter til et tilbud på samisk.

Hovedansvaret for å gi barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov en likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring ligger hos kommunene og fylkeskommunene.

Dersom det er behov for samisk spesialpedagogisk veiledning og støtte utover det som det lokale hjelpeapparatet kan tilby, kan kommuner og fylkeskommuner søke om tjenester hos Statped. Søknad sendes Statped nord. Mer informasjon finnes på statped.no.

Vi sprenger grenser

Mange elever med lærevansker og utviklingshemming møtes i dag med for lave forventninger til læring. De får ikke gode nok muligheter til å utvikle seg, ifølge stortingsmeldingen «Læring og fellesskap», Meld. St. 18 (2011–2012). Derfor har Kunnskapsdepartementet tatt initiativ til programmet «Vi sprenger grenser».

Programmet skal bidra til å øke forventningene, bevisstheten og kompetansen om læring og utvikling til barn og elever med store sammensatte lærevansker og utviklingshemninger. Slik skal deres faglige og sosiale utbytte i barnehage og skole økes. Statped har fått i oppgave å gjennomføre piloter knyttet til barnehage, skole og foreldreopplæring samt følgeevaluering knyttet til pilotene.

Pilotene vil gjennomføres i alle Statpeds fire regioner. På www.statped.no vil du kunne følge arbeidet etter hvert som det skrider frem, og møte foreldre, barnehager og skoler som deltar i pilotprosjekt.

Foto: Morten Brun

– Spannande å vere med å skape nye Statped

– Eg søkte denne stillinga fordi det er spennande å vere med på ei nyetablering og nyskaping, sa Gerd Ingunn Opdal då ho vart regiondirektør i Statped vest.

Og la til at ho såg fram til å gjere Statped meir profilert og synleg hjå samarbeidspartnarane. Det er dei på god veg til. På tavla som heng på Paradis i Bergen der Statped vest held til, er det plotta inn på kartet kva for kommunar det er inngått rammeavtalar med og kor samarbeidsavtalane er i boks. I 2013 er det inngått 63 rammeavtalar av 89 moglege.

Omstilling gjev nye perspektiv

Gerd Ingunn kom frå jobben som organisasjonsdirektør i Hordaland fylkeskommune. Ho har vore rådmann og helse- og sosialsjef og har heile karrieren sin på Vestlandet. Ho har røtene sine i Gulen, bur i Etne og pendlar til Bergen. Kunnskapen om Vestlandet er god ballast for å få kommunane i tale.

– Når eg ikkje er på jobben, sit eg som oftast i bilen, seier ho spøkefullt. Ikkje berre spøk, for avstandane er lange. Kommunebesøka knytt til rammeavtalane tek ho sjølv. Ho sit i styret i Kirkens Bymisjon og har i mange år

vore aktiv i KFUK–KFUM. Ho er ein person som bryr seg om folk, og ho likar det meiningsfylte i Statpeds samfunnsoppdrag. Ein raus person, seier medarbeidarane i Statped vest.

Gerd Ingunn synest omstilling talar til henne. – Det gjev nye perspektiv og gjer handlingsrommet som leiar større, og ein ser ofte utover eigen «andedam», meiner ho. Med hovudfag i administrasjons- og organisasjonsvitenskap og master i samfunnsplanlegging og leiing er det lett å skjønne. Ho har vore med på omstillingsprosessar i fleire kommunar og synest slike prosessar ofte er til å kjenne att frå verksemd til verksemd. – Ein må ha respekt for eigenarten til verksemda og fagfolka, slår ho fast.

Kompetanse i kommunalt samarbeid

I 2013 har Statped vest lagt stor vekt på eit internt kompetanseutviklingsprogram for å utvikle og byggje opp kontaktpersonar i kommunalt samarbeid. Siktemålet har vore å tryggje rådgjevarane i rolla som kontaktpersonar og i samarbeidet med kommunane. Dei skal samarbeide med fagfolk i kommunane, delta i nettverk i PP-tenesta og skolere fagfolk der. – På denne måten blir det systemretta

samarbeidet med kommunane ytterlegare styrkt. Og det er vorte godt motteke i kommunane, fortel Gerd Ingunn.

Statped vest har ansvar for å yte tenester i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane, og kartet på Paradis fortel at noko går føre seg nesten overalt. – Nokre stader er vi i ferd med å starte opp, og andre stader er avtalane på plass. Andre stader att har det konkrete samarbeidet gått over fleire år gjennom etablerte samarbeidsavtalar. Samarbeidsavtalane vert ytterlegare konkretiserte gjennom aktivitetsplanar som følgjer skuleåret. Dette skjer i tett dialog mellom kontaktpersonane våre og kommunar og PP-tenester.

Mårette tenesta

Men før aktivitetsplanane er klare, ligg det eit stykke arbeid bak. Gerd Ingunn legg grunnlaget for rammeavtalane ved å kontakte ordførarar eller rådmenn, gjerne gjennom regionråda. Det er viktig med politisk og administrative forankring. Etter rammeavtalane som skal klargjere ansvar og rollefordeling mellom Statped og kommunane, følgjer avdelingsleiarane opp med å utvikle samarbeidsavtalar. Desse avtalane går rett inn i behova ein skule eller barnehage kan ha for råd og rettleiing i

individsaker eller knytt til systemretta arbeid i kommunen.

– Samarbeidsavtalane legg rammer for alle som er involverte. Det gjev oss eit godt utgangspunkt for å kome tettare på og lage dei konkrete aktivitetsplanane saman med dei det gjeld. I tillegg gjev det rom for å setje i verk tiltak tidleg i barnehage- eller opplæringsløp.

Vidareføringar og utfordringar i 2014

– Vi legg trykk på arbeidet med kommuneavtalar i år òg og kjem samstundes til å skjele til etter- og vidareutdanninga av PP-tenesta, som er ei stor satsing i år. Stortinget utfordrar oss til å utvikle og styrkje det systembaserte arbeidet, og som ei følgje av det, skal kompetansen i PP-tenesta styrkjast. Sjølv om omfanget av spesialundervisninga på landsbasis er i ferd med å gå ned, vert det framleis brukt store ressursar på sakkunnige vurderingar. Å bruke fleire ressursar til meir systembasert bistand til skular og barnehagar vil setje dei betre i stand til å gje tilpassa og inkluderande opplæring. På den måten kan noko av behovet for individuell spesialundervisning førebyggjast. Statped skal vere ein aktiv samarbeidspart for kommunane og fylkeskommunane i denne samanhengen, seier Gerd Ingunn Opdal.

– Statped er til for dei som treng det særskilte – og det kan «stå om livet» for dei det gjeld, seier Gerd Ingunn Opdal.

– Et bevisst valg

– Jeg har valgt å bruke ferdighetene mine til å gjøre livet bedre for dem som har særskilte opplæringsbehov, sier Steinar Sandstad, regiondirektør i Statped sørøst.

Steinar er trønder. Midlertidig bosatt i hovedstaden med ansvar for Statpeds tjenester i Oslo, Akershus, Østfold, Vestfold, Aust-Agder, Vest-Agder, Buskerud, Hedmark, Oppland og Telemark. Han kommer fra Statped vest, som han ledet i seks år.

– Jeg har bodd i Bergen i mer enn 40 år. Jeg startet som lærer, senere ble jeg rådgiver, konsulent ved skole-direktørembetet i Bjørgvin og bankmann. Jeg har også hatt mange styreverv, og jeg fikk være med på å lede omstruktureringen av spesialundervisningen på 1990-tallet, forteller han.

Ha tålmodighet

– Å utvikle syv tidligere selvstendige enheter med forskjellige fagområder, tradisjoner, kulturer og arbeidsmåter til én region i Statped og samtidig til en del av et samlet Statped – det er ikke gjort på ett år. I 2013 har vi fastsatt og fått på plass rutiner for økonomi, HR og støttesystemer. Og prosessen er i gang med å utvikle felles forståelse og arbeidsmåter i et robust og flerfaglig

miljø. Det tar flere år å komme i havn. Gi meg tålmodighet, sier jeg bare. Dette handler om en gedigen omstrukturering, både internt og vis-à-vis brukere og samarbeidspartnere som kommuner og PP-tjeneste.

Steinar ser utfordringene i et tiårs-perspektiv og sier han må ha flere tanker i hodet på en gang. – Det handler om å være klar og tydelig som leder, være sensitiv overfor omgivelsene, bruke tid og ta de riktige valgene når tiden er moden.

Å lede katter

– For å bruke en metafor så er det å lede dedikerte, kompetente fagfolk som å lede katter. Katter er egenrådige og selvstendige, og alle oppfatter seg som spesielle. Skal du komme noen vei, må du både stryke dem og utfordre dem. Men først må du tune deg inn på deres frekvens. Jeg har selvsagt respekt for fagfolks egenart og kompetanse, men samtidig må jeg sørge for at alle har oppdraget til Statped klart for seg. Skal vi oppnå likeverd og mestring for alle, må vi være villige til å ta nye grep. En flerfaglig tilnærming betyr nye arbeidsmåter. Mindre fokus på individuell tilnærming, og mer på systemrettet arbeid. Først og fremst må forholdene legges til rette for at

fagfolk skal få utfolde seg – i den retningen vi skal gå. I 2013 har en stor ledergruppe kommet på plass. Vi har tatt tak i oppdragshåndteringen og økonomien. Og så langt har vi fått gode tilbakemeldinger på måten vi jobber på. Utfordringen fremover er å jobbe enda mer sammen og på tvers av fagområdene våre, og samtidig komme tettere på skole- og barnehageeierne.

Utvikling gjennom praksis

Utvikling av nye arbeidsmåter skjer nettopp i det flerfaglige samspillet, ikke på papiret.

– Kort sagt tar vi utgangspunkt i helt konkrete arbeidsoppgaver hvor brukeren har behov for støtte og hjelp fra flere av fagområdene våre. Det handler om lagspill, lære av hverandre, gjøre hverandre gode – alt i alt på en sånn måte at både medarbeidere, samarbeidspartnere og brukere opplever at det er nyttig. I møte med andre fagområder erfarer man at ens egen jobb kan gjøres på andre måter.

Samtidig må vi vite mer om behovet for bistand hos samarbeidspartnerne våre. Hvilke brukergrupper trenger bistand for oss i kommuner og PP-tjeneste, hvilke kompetanse har de selv, og hva finnes andre steder? Vi

– Jeg er med på å utvikle hele Statped. Regiondirektørene krangler ikke om ressurser. Vi vil ha fakta på bordet, analysere dem og kanalisere ressursene dit behovene er størst, sier Steinar Sandstad.

vet at kvaliteten i det spesialpedagogiske arbeidet varierer fra landsdel til landsdel, fra kommune til kommune, fra skole til skole og mellom barnehager. Barnas behov varierer, og ingen PP-tjeneste jobber likt. Denne virkeligheten av variabler må vi tilpasse arbeidet vårt etter.

Ikke fire Statped

– I tillegg er det noen etiske valg som henger sammen med at det er stor variasjon i tilbudet til brukerne våre. Noen får tilbud fra Statped bort imot hele livet, mens andre nesten ikke har et eneste tilbud. Hvordan skal Statped bruke ressursene sine, og hva er rettferdig? Det er et dilemma!

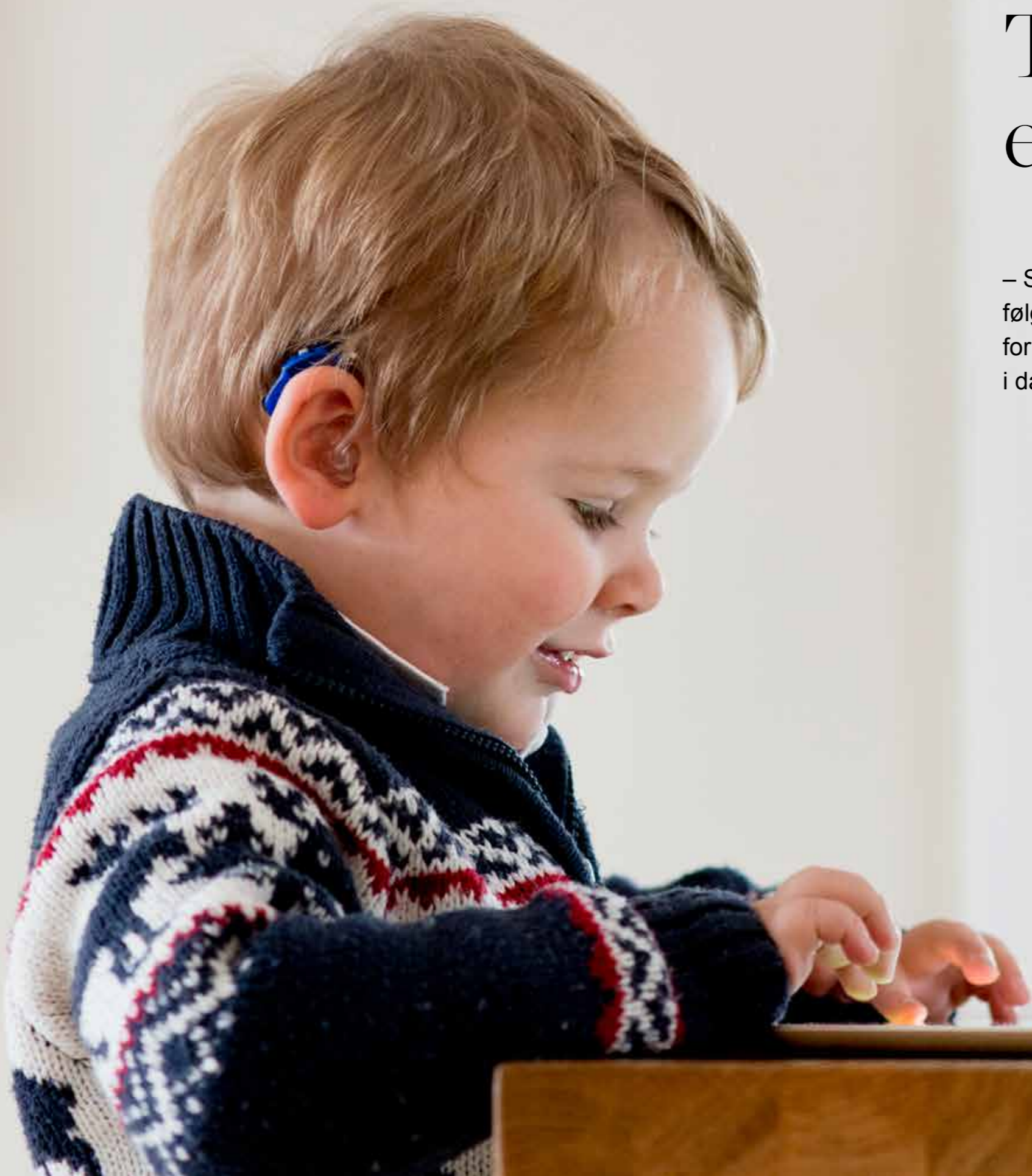
– Og svaret?

– Vi må snakke om det. Ikke bare innenfor hver region, men sentralt, i ledergruppen med direktør og regiondirektører. Vi må bli enige om hva Statped skal bruke penger og ressurser på. Vi må kartlegge ulikhetene mellom landsdelene, definere behovene deres og skaffe oss kunnskap om landet som helhet. Det er poenget med ett Statped – vi er ikke fire Statped, men ett! Sier en engasjert regiondirektør.

STRAKSTJENESTEN VED HØRSELSTAP

Tidlig innsats gir mer enn en god start

– Straktjenesten fra Statped og oppfølgingen etterpå har vært helt avgjørende for at Filip og vi som familie er der vi er i dag, sier Nina og Jan Erik Hansen-Zahl.

Nina og Jan Erik Hansen-Zahl roser strakstjenesten.

Filip er født med nedsatt hørsel. Etter noen uker med testing og utredning av hørselen hans kom straksteamet fra Statped sørøst i Holmestrand på hjemmebesøk til familien på Konnerud.

– En stund trodde vi at Filip var døv, og det gjorde oss engstelige. Men da diagnosen var stilt, moderat nedsatt hørsel, tenkte vi at det er langt verre ting som kan skje, sier Jan Erik.

– Da Unni Line Ottersen fra straksteamet i Statped kom til oss, hadde vi roet oss ned litt, men vi hadde mange spørsmål. Av Unni fikk vi svar på dem vi hadde, og på dem vi ikke hadde rukket å stille, for gjennom informasjon, veiledning og oppfølging fra Statped har kunnskapen vår og tilretteleggingen for Filip på mange områder ligget i forkant.

I dag er Filip to og et halvt år, en trygg og robust unge med god språkutvikling.

Mye informasjon og bratt læringskurve

Filip begynte med høreapparat da han var seks–syv uker og støydemping fikk økende bevissthet hos familien Hansen-Zahl. Skarpe smell og høye lyder er ubehagelig, det forstyrrer språkoppfattelsen og dermed språkutviklingen. Det ble teppe på gulvet, voksduk på bordet og filt i bunnen av lekekassene til de to eldste barna – blant annet.

Etter første møte med straksteamet ble Nina og Jan Erik med på strakssamling, hvor de møtte flere andre

BILDET OVER: Tre glade søsken. Linnea og Niklas på hver sin side av Filip.

BILDET I MIDTEN: Nina gjentar ordet inntil Filip korrigerer seg selv.

familier som nylig hadde fått barn med hørselstap. Vanligvis følger straksteamet opp familiene med flere samtaler hvor informasjon og veiledning er tilpasset foreldrenes behov.

– Er strakssamtaler aktuelt for flere familier i omlandet vårt, inviterer vi til en samling. Foreldre møter andre i samme situasjon, de opplever at de ikke er alene og får andre å dele erfaringer med. Statped gir en kort innføring i hvordan livet med et hørselshemmet barn kan arte seg. Hva det er lurt å tenke på i hjemmet, rettigheter, hjelpemidler, stønader, tilrettelegging i barnehagen og så videre – alle mulighetene som finnes og kan bidra til å skape en god språkutvikling for barnet, sier Unni.

God oppfølging

Takket være den tette oppfølgingen fra straksteamet og samarbeidet med PP-tjenesten møtte Filip en barnehage hvor prosessen med tilrettelegging var i gang. Støydemping ble foretatt etter akustikkmålinger, og timer med spesialpedagog for å jobbe særskilt med

språkutviklingen til Filip, kom etter hvert plass.

– For oss var det trygt og godt å oppleve de ansattes bevissthet og oppmerksomhet på Filips hørselstap. Det er lett å se for seg en situasjon hvor han kunne bli sittende for seg selv og holde på med sitt, «flink» til å leke alene, en selvstendig gutt, liksom. Sånn har det aldri vært, sier Jan Erik.

Spesialpedagog i barnehagen

To halvtimes økter hver dag jobber Filip med språket sammen med en spesialpedagog i barnehagen. For Filip er det godt å ha en voksen for seg selv, litt unna all støyen som naturligvis er i en barnehage. – Han synes det er stas, sier Nina. – De fleste treningsøktene til Filip er jeg med på. På denne måten får vi alle samme tilnærming til Filip, og vi vet hvor han er i språkutviklingen og hva vi kan øve videre på hjemme. Når Filip for eksempel forteller oss om traktoren sin og sier «trattor», gjentar vi «traktor» veldig tydelig inntil, inntil Filip korrigerer seg selv. Vi overdriver lyden som Filip ikke klarer å lage selv, forklarer Nina.

« STRAKSTEAMET GIR EN KORT INNFØRING I HVORDAN LIVET MED ET HØRSELSHEMMET BARN KAN ARTE SEG, SIER UNNI LINE OTTERSEN. »

Kos, lese, øve: God stemning i stua på Konnerud. Filip, Nina og storesøster Linnea.

Nyttige møteplasser

Det siste året har familien Hansen-Zahl vært med på veiledningsprogrammet «Hør mitt språk», som er delt inn i moduler gjennom fire år. Her møter de andre familier, og Nina og Jan Erik får mer kunnskap om hvordan talespråkutviklingen til Filip kan stimuleres og utvikles. I tillegg går familien på kurs i norsk med tegn støtte. Det handler ikke om tegnspråkopplæring, men om å lære enkle tegn som en visuell støttefaktor.

– Gjennom disse kursene får vi påfyll til å følge med på Filips språkutvikling, gjenkjenne hvor han er i utviklingen og skjønne hvordan vi kan bidra som søsken og foreldre. Vi blir mer bevisste og får mer forståelse for hørselstapet til Filip og hans situasjon. Så er det befriende å møte foreldre som er i samme situasjon som oss. Vi kan la frustrasjonene få fritt utløp, og vi deler erfaringer og utveksler synspunkter. Og det gir oss trygghet, sier Nina og Jan Erik. ■

STRAKSTJENESTEN VED HØRSELSTAP

En rask og uforpliktende tjeneste

– Straks betyr ikke at vi rykker ut med blålys. Fra vi får beskjed fra sykehuset om foreldre som ønsker samtale med oss, prøver vi å ta kontakt innen én uke. Vi snakker først med familien på telefon og tilbyr oss å komme dit det passer dem best.

Det er Unni Line Ottersen, rådgiver i Statped sørøst, avdeling hørsel i Holmestrand, som snakker. Unni er førskolelærer og audiopedagog og har lang erfaring i lytte-, tale- og språkutvikling hos de minste barna. Hun er en del av straksteamet, et tverrfaglig team som består av audiopedagog, logoped og familieterapeut. Det er henvisning fra sykehus som utløser strakstjenesten.

– I dag får alle nyfødte barn i landet sjekket hørselen sin. Det har ført til et tettere samarbeid mellom sykehuses hørsentraler og Statped. Nå får vi tidlig kontakt med familiene og kan sette i gang innsatsen vår tidlig. Før de nasjonale retningslinjene om hørselsscreening kom i 2008, var det

ikke uvanlig at vi fikk henvist barn med medfødt hørselstap helt opp til skolealder, forteller Unni.

Forteller om mulighetene

Straksteamets rolle er å møte foreldrene der de er i prosessen etter å ha fått beskjed om at deres barn har nedsatt hørsel. Foreldrene kan oppleve stor sorg, de er usikre på hva hørselstapet til barnet innebærer, og de kan ha spørsmål om alt fra hjelpemidler til om barnet i fremtiden vil kunne kjøre bil. De fleste har der og da liten kunnskap om hørselstap og trenger informasjon og veiledning.

– Vi forteller om mulighetene som finnes, slik at foreldrene kan ta valg

– Etter endt strakstilbud er det mange som gjør som familien Hansen-Zahl. De søker via PP-tjenesten om veiledning i hjemmet, veiledning i barnehagen og kurs, sier Unni Line Ottersen.

som er solid fundert. I begynnelsen er det godt å få noen praktiske råd knyttet til barnets hørselstap og bli tryggere i den nye situasjonen. Det vanlige er at vi tar ett til to straksbesøk, noen har behov for flere. Familiene vet at vi finnes, og ringer ved behov. Når man har møtt hverandre ansikt til ansikt, er det lettere å ta kontakt.

I tillegg til det individuelle straksbesøket hos familien, arrangerer Statped årlige felles samlinger hvor det tidlige samspillet mellom barn og foreldre er tema. – Det viktigste med samlingene er at familiene skal få mulighet til å utveksle erfaringer med andre familier, sier Unni. ■

NOEN HENDELSER FRA 2013

JANUAR

Statped er formelt én nasjonal etat. Etablering av felles oppdrags håndterings-system: Én dør inn

MARS

«Pegasus» et materiell for lek og samspill, ble lansert.

MARS

Samisk App for iPad, ble lansert.

MAI

StatpedMagasinet utkommer for første gang.

JUNI

Filmen «En annen vei» om opplæring etter traumatisk hjerneskade, ble lansert.

JUNI

Gjennombrudd i bruk av video-konferanse (VK) ved veiledning av kommuner og fylkeskommuner, både i individ-saker og i form av kurs.

2012

2013

Inngåelse av avtaler med kommuner og fylkeskommuner.

Informasjon om teknologiske læremidler på Statped.no/læringsressurser.

DESEMBER

Startskuddet går for det nye Statped i Operaen. 850 medarbeidere samles for første gang.

Foto: Dan A. Nachtnebel

FEBRUAR

Statped leverer første felles regnskap til Finans som én etat.

MARS

Første møte i Nasjonalt brukerråd.

MAI

Etablering av felles IKT-avdeling og personaladministrasjon i Statped.

JUNI

Første nasjonale brukerkonferanse.

STATISTIKK 2013

JUNI

«Sånn er Jeg, og Sånn er det», ble lansert. En filmserie fra NRK Super. Statped har laget arbeidshefte til filmserien og vært med på å distribuere hefte og film til alle barneskoler i landet.

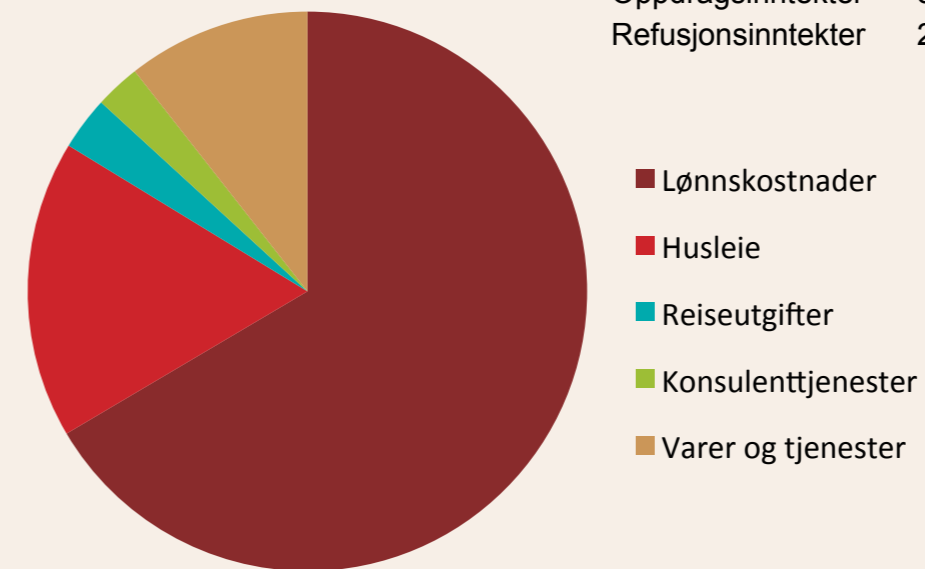

DESEMBER

Statpedmagasinet nummer 2.

ØKONOMI

Total bevilgning	591.839 mill kr
Oppdragsinntekter	35.218 mill kr
Refusjonsinntekter	24.687 mill kr

Utvikling av fag- og tjenesteprofil. Etablering av felles nasjonalt biblioteksystem: Statped bibliotek. **2014**

AUGUST

Etablering av felles nettbutikk.

OKTOBER

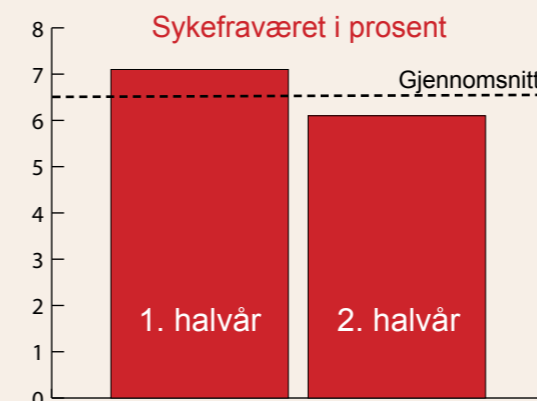
Oppstart av utvikling av en styrket deltidsopplæring.

NOVEMBER

Statped nord Bodø-kontor ble samlokalisert med NAV Hjelpemiddelsentral Nordland.

SYKEFRAVÆR

Sykefraværet i Statped var på 6,65 prosent i 2013. Fraværet var høyere i første halvår enn i annet halvår, henholdsvis 7,1 og 6,1 prosent. Fraværet var høyere for deltidsansatte enn for heltidsansatte, og høyere for kvinner enn for menn. Fravær over 16 dager var 4,27 prosent, og fravær over 8 uker 2,99 prosent. Statped anser at det ikke er unaturlig at en etat i omstilling vil kunne ha et noe høyere sykefravær som følge av omstillingen, men at informasjon og medvirkning har medvirket til at fraværet gikk noe ned i løpet av året.

LOKALISERING

Statped er lokalisert over hele landet og hadde i 2013 33 kontorsteder.

ELEVER SOM IKKE FÅR
TILFREDSSTILLENDEN
UTBYTTE AV DEN ORDINÆRE
OPPLÆRINGEN,
HAR RETT TIL
SPESIALUNDERVISNING.

TJENESTER

Statped leverer tjenester innenfor fagområdene:

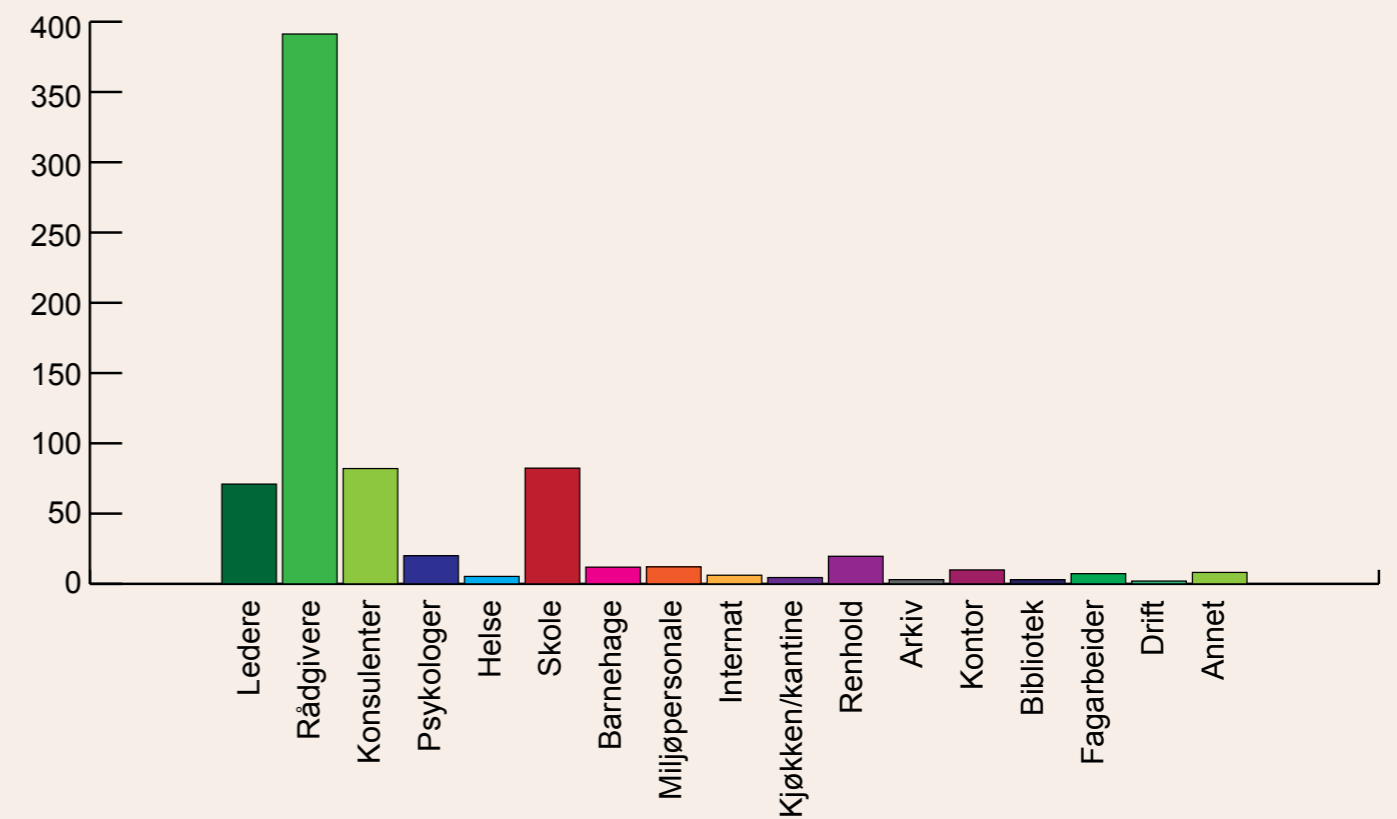
- Syn
- Hørsel
- Døvblindhet / kombinert syns- og hørselstap
- Språk/tale
- Sammensatte lærevansker
- Ervervet hjerneskade

Statped gjennomførte 4586 utredninger og leverte 5381 rådgivnings- og veiledningstjenester.

Vi mottok 1968 søknader om individbaserte tjenester og 846 henvisninger fra blant annet spesialisthelsetjenesten.

Totalt har Statped ferdigstilt om lag 250 læremidler i 2013. Gjennom nettbutikken ble det solgt 3200 læringsressurser, det ble lånt ut over 50.000 lydbøker og produsert 450 punktskriftbøker.

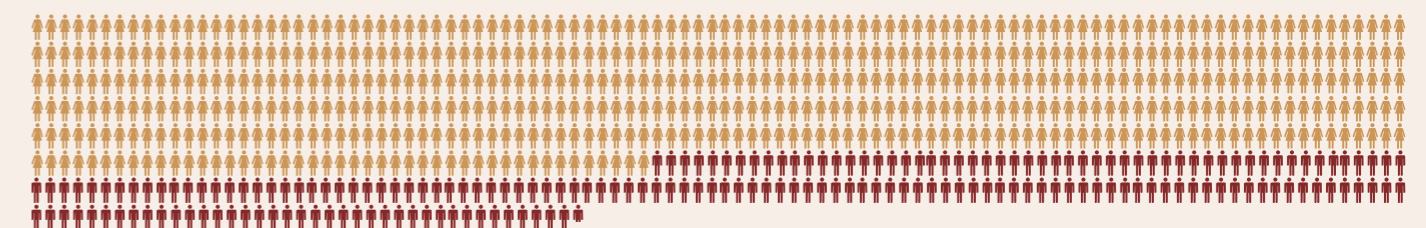
STILLINGSKATEGORI

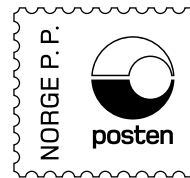
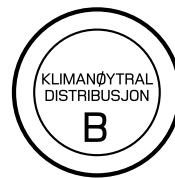
SKOLEELEVER HØSTEN 2013

	Skådalen skole for døvblinde	Skådalen skole for hørsels-hemmede	Hunstad skole	A.C Møller skole	Holmestrand	Sum
Helårs-opplæring	10	5	19	20	-	54
Deltids-opplæring	-	33	32	67	20	152

PERSONAL

- Statped hadde 739,6 årsverk hvorav 545 var kvinner og 194,6 var menn.
- Statpeds ansatte har høyt utdanningsnivå. 24 medarbeidere har doktorgrad og 13 gjennomfører doktorgrads arbeid nå.

Returadresse:
Statped
Pb. 2814 Solli
0204 oslo

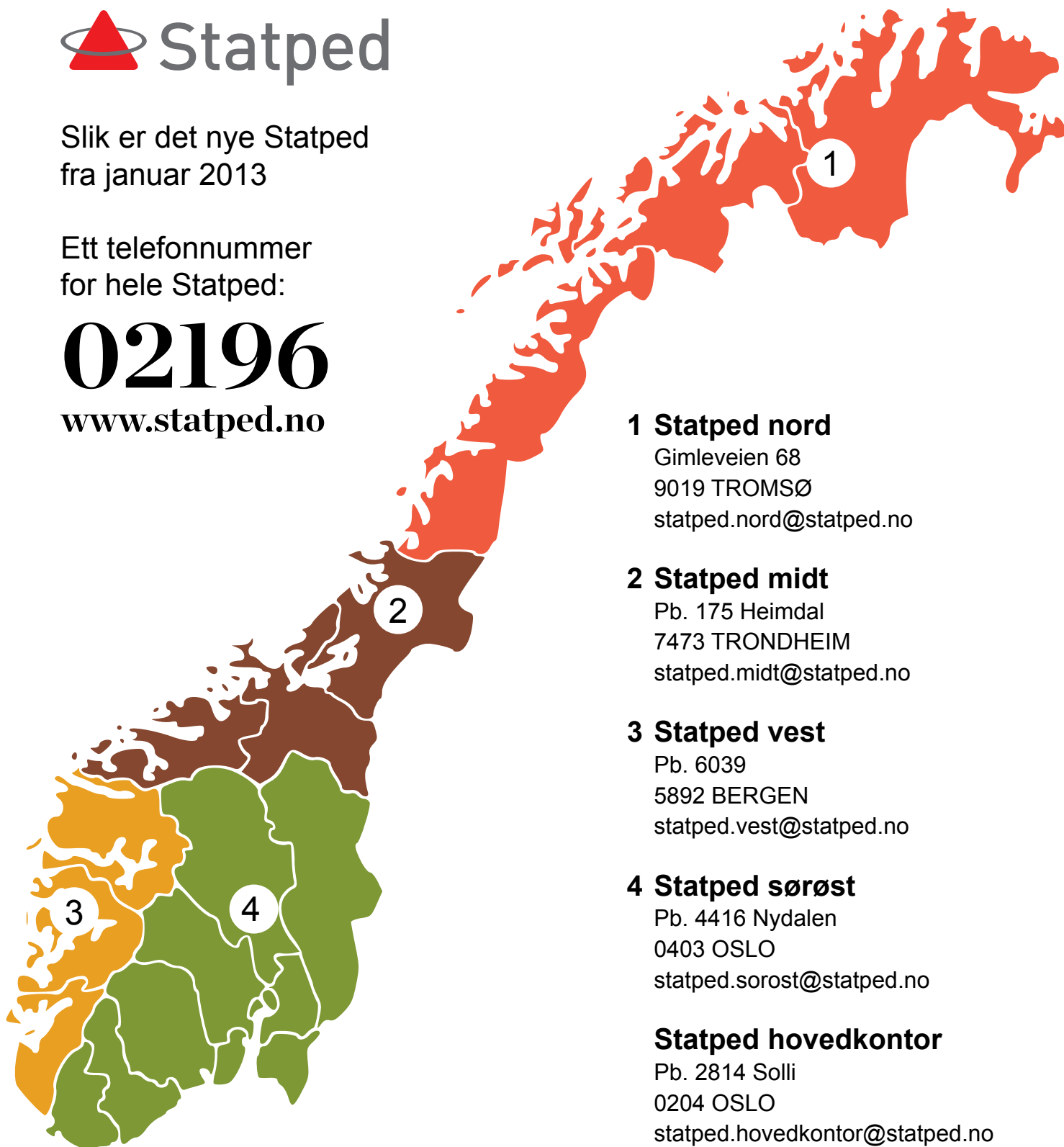

Slik er det nye Statped
fra januar 2013

Ett telefonnummer
for hele Statped:

02196

www.statped.no

1 Statped nord

Gimleveien 68
9019 TROMSØ
statped.nord@statped.no

2 Statped midt

Pb. 175 Heimdal
7473 TRONDHEIM
statped.midt@statped.no

3 Statped vest

Pb. 6039
5892 BERGEN
statped.vest@statped.no

4 Statped sørøst

Pb. 4416 Nydalen
0403 OSLO
statped.sorost@statped.no

Statped hovedkontor

Pb. 2814 Solli
0204 OSLO
statped.hovedkontor@statped.no